

»Hvor er der dog mange boliger i dette helvede.«

Harriet Martineaus Charleston

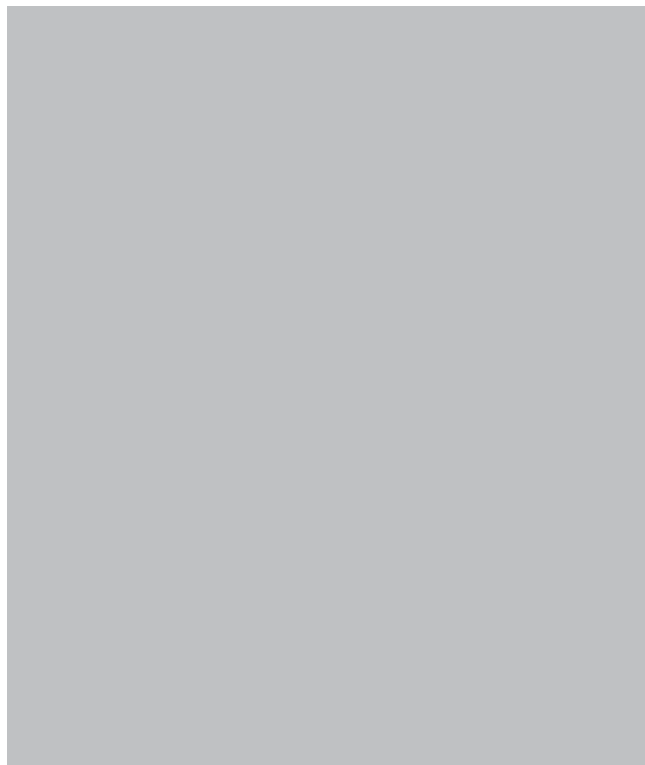
Harriet Martineau satte fokus på slaveriet i Charleston til stor fortrydelse for indbyggerne i regionen.

AF STEPHEN L. KECK

På det tidspunkt hvor Harriet Martineau (1802–1876) ankom til Charleston i marts 1835, var hun allerede en veletableret forfatter af internationalt format. Offentliggørelsen af *Illustrations of Political Economy* tre år forinden betød, at hun ikke blot var kendt i byen, men at hun blev modtaget som kritiker. I Charllestons førende kredse vidste man måske ikke, at hun nærmest var helt døv, og brugte hørerør, men man erkendte tydeligvis, at hendes illustrationer, som afspejlede en benthamistisk* radikalisme, afslørede, at hun var uenig i mange af disse kredses centrale værdier. Martineaus besøg i Charleston understreger således et usædvanligt eksempel på politisk rejseaktivitet, fordi det både afdækker den rejsendes syn på emnet, men, og det er langt mere interessant, også viser hvordan et lokalt publikum til at begynde med forsøgte at reagere på hendes besøg og kritik, og i sidste instans hvordan det blev forsøgt at udnytte denne begivenhed med det formål at fremme en regional identitet såvel som sydstatsnationalismen.

Harriet Martineau kom til USA i august 1834 og indledte det, der kan betegnes som »den store dannelsesrejse« igennem landets østlige egne. Rejsen begyndte i New York City, hun udforskede Hudsonfloden, Niagaravandfaldene, Philadelphia, Washington, Mount Vernon og Charlottesville. I og med Harriet Martineau tog til Charleston, rejste hun til et sted, der var i alvorlig økonomisk krise, men som dog måske endnu kunne defineres ved sine politiske karakteristika. Charleston havde et stort slavemarked, og der blev desuden sat lighedstegn mellem byen og »nullifikationskrisen« – en krise, der var opstået et par år forinden som resultat af South Carolinas krav om at have ret til at ophæve – nullificere – føderale love, som den pågældende delstat var uenig i. Når en engelsk kvindelig skribent med radikale sympatier tog til Charleston, betød det, at hendes oplevelse af byen ville blive åbenlys politisk. Og dog var hun fortsat simpelthen en rejsende på farten: Efter at have forladt Charleston tog hun til Georgia, New Orleans, hun rejste op ad Mississippi, oplevede nogle egne i Tennessee, rejste til Cincinnati, før turen gik til New England. Denne omfattende rejse inspirerede hende til to store værker: *Society in America* (1837) og *Retrospective on Western Travel* (1838).

* Benthamisme opkaldt efter Jeremy Bentham, der mente, at den største lykke for det største antal mennesker burde være målet for samfundets udvikling. (O.a.)

Harriet Martineau (1802–1876), engelsk forfatter, der skrev bøger om politisk økonomi, kvinders forhold og samfundsbeskrivelser. Flere af hendes bøger kom senere til at danne grundlag for faget Sociologi. Hun foretog i 1834 en rejse til USA, hvis samfundsforskeligheder hun beskrev i flere bøger. Blandt andet var hun stærkt imod negerslaveriet.

De, der beskæftiger sig med rejser og rejselitteratur, har længe måttet erkende, at mange af de mænd og kvinder, der tog hjemmefra for at finde hvile og rekreation, i stadig højere grad anlagde et perspektiv, der forudsatte en høj stilling i samfundet. At rejse ud og se var ensbetydende med, at man havde evnen til (og kunne tillade sig) at rejse ud og udforske fremmede steder, samtidig med at man kunne betragte (og nyde) dem som noget anderledes, der nemt kunne konsumeres. John Urrys forestilling om »turistens blik« afspejlede i sig selv i hvor høj grad rejse- og turistoplevelsen er blevet undersøgt af forskerne med det formål at forstå, hvordan turister betragtede de steder, de rejste hen. I deres egenskab af rejsende følte folk sig draget til steder, der tiltrak dem, netop fordi de var anderledes.¹ I hvert fald gjorde Harriet Martineau det samme som mange senere turister ved at deltage i sightseeing-ritua-

ler, men til forskel fra det overvældende flertal af turister var hendes interesse tydeligvis politisk. Hun kom til Charleston med det formål at beskæftige sig med byens samfunds- og politiske liv, og hendes oplevelse er et eksempel på turistreisen med politiske formål; den skulle dog vise sig at blive ideologisk set mere følelsesladet, end hun har kunnet forudse. Som vi skal se, skrev Harriet Martineau faktisk om Charleston (og Syd-staterne mere generelt), men sydstatsnationalisten William Gilmore Simms (1806–1870) skulle senere udnytte dette besøg med henblik på sine egne sekteriske formål, i og med han drejede »turistens blik« 180 grader og gjorde den rejsende og ikke det sted, de rejste til (og skrev om) til skydeskive for en dreven smædekampagne i et følelsesladet forsvar for slaveriet.

Harriet Martineau i Charleston

Fordi Harriet Martineau var en kendt forfatter, blev hendes ophold i Charleston en halvofficiel begivenhed. Blandt hendes skrifter var det nok »Demerara« – et barsk anklageskrift rettet mod slaveriet – og en af *Illustrations of Political Economy*, der var bedst kendt. En højt placeret, men anonym »Southern gentleman« sagde til hende: »Vi har alle sammen læst Demerara.«² Aviserne i Charleston skrev om hendes besøg og om de selskaber, der blev holdt til ære for hende. De lokale boghandlere førte hendes bøger, og bladet *Southern Rose*, som redigeredes af fru Gilman, bragte et genoptryk af Harriet Martineaus *Letter to the Deaf*.³ Det, at hun var så kendt, betød, at hun traf mennesker, hvem det var magtpåliggende at få hende til at forstå de politiske forhold og slaveriet, sådan som man så dem i Sydstaterne i al almindelighed og i Charleston i særdeleshed. For eksempel organiserede general Hynes et møde med Harriet Martineau, hvor man skulle diskutere slaveriet. Caroline Gilman, der var værtinde for forfatteren til Demerara, skrev:

Da vi skulle spise middag hos general H., blev vi inviteret til at komme en time før de øvrige gæster, således at han, efter anmodning fra hende, kunne forklare hende sit syn på slaveriet. Hun undgik med stor beslutsomhed at argumentere om disse emner, men rettede stilfærdigt og målrettet sin opmærksomhed og sine spørgsmål til herrer fra alle partier på en sådan måde, at man fik et fuldt overblik over enkelthederne i de forskellige holdninger. Hun lagde ikke skjul på sin aversion mod slaveriet. Men hun opfattede og erkendte, at handlinger begået af tilhængerne af slaveriets ophævelses hade skadet og forsinket slavernes sag her hos os.⁴

Men i afsnittene om Charleston, der har den uskyldige overskrift »City of Life in the South« siges det med stor styrke, at byen var et sted, hvor man kunne »se de kontrasterende scener i menneskelivet«, som moralister godt kunne beskrive med det »formål at vække fantasien til indlevelse«. Dette ekspliciterede hun i sit besøg på slavemarkedet:

Jeg blev kastet ud i et nyt sceneri, efter mit eget bevidste valg ... Jeg tog ind til slavemarkedet, et sted som den rejsende ikke bør undgå at opsøge med den undskyldning, at man ikke har lyst til at blive ilde berørt. Der var et bord,

hvor der stod to auktionsholdere, den ene med en hammer, den anden var der for at fremvise »varen« og opregne budene. De slaver, der var til salg, stod for nogles vedkommende i grupper nedenfor og andre i en lang række af auktionsholdere. Man var netop ved at afslutte salget af en mand, da vi kom ind på markedet. En mor med to børn, et spædbarn ved brystet og et andet, der holdt fast i hendes forklæde, udgjorde den næste varepost. Auktionarius' rastløse og joviale emsighed, mens han opregnede budene, var det mest djævelske syn, jeg nogensinde har set. Kvinden var mulat; hun var pænt klædt og havde et rent forklæde og et gult lommestørklæde. Det ældste barn klyngede sig til hende. Hun bøjede hovedet, der sank længere og længere ned mod brystet, men hendes blik flakkede uophørligt fra side til side, med en forventningsintensitet, der viste, at hun endnu ikke havde nået fortvivlelsens yderste grænse. Jeg ville egentlig have troet, at den kvidefulde skam og frygt, hvori hun befandt sig måtte have bragt enhver tilskuers til tavshed.⁵

Efter at have skitseret denne afskyelige oplevelse gengav Harriet Martineau en ikke helt almindelig samtale i et forsøg på at forstå Charlestonborgenes bevæggrunde:

En dame valgte netop dette øjeblik til at vende sig mod mig og med ubekymret sindsro at bemærke: De ved, det er min teori, at den ene race må være den anden underdanig. Jeg er ligeglad med, hvilken en det er, og hvis de sorte nogensinde skulle få overtaget, ville jeg ikke have noget imod at stå ved bordet og blive solgt sammen med mine børn.» Hvem ville ikke have mest lyst til at sige: »Gid De gjorde, sådan at den mor kunne blive sat fri!« Hvem ville ikke kunne forstille sig, hvordan de sorte drev de hvide ud i marken, og fra de kristne kirkers prædikestole prædike de doktriner, som nu fremføres derfra, om at Gud har respekt for den enkelte, at mennesker kan have hinanden som ejendom i stedet for at betragte hinanden som brødre, og at den rigtige fortolkning af slaveholderens gyldne regel er: »Gør mod din slaver, som du ønsker dine herrer skulle gøre mod dig, hvis du var slave!« En lille dreng, som så ud til at være otte-ni år blev nu sat til salg alene. Det var ikke til at bære at se denne drengs hjælpeløshed og flovhed. Det var en skændselsergning at stå blandt de stirrende tilskuere, hvis selskab vi skyede, og vi gik derfra, før han blev solgt.⁶

Harriet Martineau var altså ikke blot interesseret i at fremstille slaveriets virkelighed som en systematisk form for menneskelig nedværdigelse, det var også hendes ærinde som rejseskribent at fastholde den mentalitet eller ideologi, der bidrog til at opretholde denne praksis.

En af de mest åbenlyst politiske dimensioner ved Harriet Martineaus ophold i Charleston var hendes møde med senator John C. Calhoun, der personificerede såvel nullifikations-spørgsmålet som selve sydstaterne. Det er velkendt, at Harriet Martineau beskrev Calhoun som »støbejernsmanden« og hendes læsere fik at vide, at han »stoltserede omkring som en monark i sit lille rige«. ⁷ Harriet Martineau noterede sig de

politiske konflikter, der var under udvikling i præsident Jacksons USA. I sin omtale af en kvinde, der ydede store bidrag til nullifikations sagen, fortalte Harriet Martineau, at hun under et besøg i kvindens hjem fik øje på et portræt, som var tildækket. Det var et portræt af »præsident Jackson, som hun havde ophængt dengang, hvor han nød hendes gunst. Efter nullifikationen havde hun tilsøret hans ansigt til for at vise, hvor meget hun afskyede ham«. ⁸

Det var imidlertid hendes vurdering, at det var forholdene ikke blot i Charleston, men i regionen som helhed, der vakte sydstatsborgernes harme. Harriet Martineaus kritik af Charleston gik langt videre end til blot at angribe slaveriet og til at argumentere mod nullifikationen. Hun benyttede disse to problemstillinger til at afsløre det, hun opfattede som raceadskillelsens langsigtede implikationer.

Hver eneste gang jeg befandt mig i selskab med sydstatsborgere, fik jeg fornemmelsen af en karakteristisk mangel på ro. Man er rastløst munter eller rastløst bedrøvet. Man er vred eller triumferende, man er fuld af håb eller af frygt. Man er aldrig velfornøjet, man befinder sig aldrig i en tilstand af rolig tilfredshed, at man glemmer sig selv. Denne særhed forgifter også den fremmedes sindstilstand, selv når denne mødes med den generøse og oprømte gæstfrihed, som man ellers ville overgive sig til med spontan glæde. Samtidig med at alt bliver gjort for en, som kan tænkes at gøre en lykkelig, ligger der en tung byrde på ens hjertet, fordi man kan se, at de andre hjerter er tunge, og jo ædlere de er, jo tungere er de også ... Man føler sig konstant på vagt overfor de uophørlige tegn på, at samfundet består af to klasser, som er rædselsslagne for hinanden. Hvis man glemmer dette blot for en stund, erindres man om det ved synet af en soldat på et gadehjørne, et forfaldent byhus eller en forladt landejendom eller som følge af en antirepublikansk foranstaltning, der har til formål at forsvare den sociale orden eller hjemstavnen. ⁹

Nok så vigtig er måske, at det netop var Harriet Martineaus fokus på »hverdagslivet«, der gjorde hendes kritik af Charleston (og alt, hvad hun mente, byen stod for) så svidende:

Hver eneste dag får man syn for, hvor mange boliger, der er i dette helvede; på hvor uens vis den universelt tilladte ondskab hjem søger sind af forskellig styrke og dømmekraft. Alle lider – fra det pjankede og raffinerede pigebarn til den vidtskuende og disciplinerede helgen. Vanskeligheden består i at have tålmodighed med denne mangfoldighed og at vente, som Vorherre venter, til den moralske forstemthed rammer hvert et hjerte og får hvert øje til at søge det lys, som nogle allerede har set. På samme tid som slavemarkedets rutinemæssige synder blev begået, gjorde hundredvis af små mennesker i Charleston sig rede til deres barnlige fornøjelser – deres lystige danseskoler, deres ungdommelige maskerader – mens de hersede med deres små slaver og lod sig afkøle med vifter betjent af deres sorte tjenere, medens de hvilede sig som forberedelse til aftenens strabadser; evangeliets forkyndere blev enige om at nægte far-

vede personer enhver form for religionsundervisning; langt derfra var en flok lynchningsmænd ved at gøre vold på en fri og uskyldig borger; elegante fruere udviste gæstfrihed og udvekslede sladder og meninger. ¹⁰

Harriet Martineaus rejse til og beskrivelse af Charleston var eksplicit politisk; hun havde truffet de mest fremtrædende politiske ledere og havde skrevet en beretning, der var en anklage mod sydstatsamfundet som helhed.

William Gilmore Simms om Harriet Martineaus rejser

Harriet Martineaus rejse gennem Sydstaterne og til Charleston er et eksempel på, at ¹¹ rejsen i sig selv kan give lejlighed til kulturanalyse, fordi den førte til en flæthed af reaktioner. Den mest fremtrædende kom fra William Gilmore Simms, der offentliggjorde en artikel med overskriften »Slaveriets moral«, som blev bragt i *Southern Literary Messenger* i 1837. Men Simms må have ment, at hans artikel var vigtig, for han lod den genoptrykke i 1852 – ved denne lejlighed givetvis som reaktion på udgivelsen af Harriet Beecher Stowes *Onkel Toms hytte* i 1852.

Simms bredside i »Slaveriet moral« var starten på et modangreb, der både var personligt og ideologisk. Han hævdede, at genudgivelsen af »Slaveriets moral« var et svar på »den antislaveristemning, der var i fremmarch« i Nordstaterne, og som var blevet »aktiv, presserende og uforskammet«. ¹² I 1852 kunne Simms anlægge en historisk vurdering af artiklens betydning og den diskurs, den afspejlede:

For 20 år siden var der ikke mange mennesker i Sydstaterne, der påtog sig at forsvare negerslaveriet, medmindre det var helt nødvendigt. Nu om stunder er der meget få mennesker i denne region, som sætter spørgsmålstegn ved, at de fuldt ud er i deres gode ret til deres slavers arbejdskraft, så længe disse forbliver de underlegne væsner, som vi nu kan konstatere, de er, og som de synes at have været fra begyndelsen. Det er et stort gode og helt og fuldt resultat af det fjendtlige pres ... Jeg har ikke ændret på strukturen i mit skrift. Det forekommer velanbragt fortsat at henvende mig til Harriet Martineau, som en dækkende repræsentant for den stamme, hvis rastløse emsighed, sygelige selvovervurdering og selvgode filantropi – aldrig er så tilfreds, som når den prædiker reform, eller planlægger revolution – står bag alle de farer, som truer menneskehedens eksisterende civilisation. ¹³

Udgivelsen af *Onkel Toms hytte* og den succes, som tilhængerne af slaveriets afskaffelse havde i 1840'erne og 1850'erne, var årsagen til, at Simms mente, at hans argumentation atter var blevet betimelig. Det understregede desuden, at »Slaveriets moral« havde antaget en ny mere vidtrækkende signifikans. Det, som oprindeligt havde været et angreb rettet mod en udenlandske rejsende, der havde opfattet Charleston som indbegrebet af det, der var galt med Sydstaterne, var nu blevet en velkommen anledning til at skyde på modstanderne inden for rammerne af diskursen om slaveriets og arbejdskraftens væsen.

Ganske vist havde Simms oprindelige beklagelser handlet om slaveri, men de indeholdt desuden en intens personlig kritik af Harriet Martineau og britiske rejsende i al almindelighed. Udgivelsen af Harriet Martineaus *Retrospective on Western Travel* fik Simms til at fatte pennen:

Hun har set meget, som hun fortolkede negativt. Hun har berettet om meget uset ligeledes negativt opfattet, som hun har hørt om fra andre; og hendes gætterier, tvivl og mistanker var af en art, som tydeligt viste, at den velvillige gæstfrihed, man finder i Carolina ikke i særlig grad havde bidraget til at højne hendes mening om disse mennesker, hvem det var ganske klart, at hun udelukkende var indstillet på at betragte gennem sine fordomsfulde briller.¹⁴

Simms bemærkede, at Harriet Martineau var et »meget klart eksempel på de mere intelligente tilhængere af slaveriets afskaffelse«, men han mente, at hun forsøgte at udnytte »fordelene ved at være døv« til at få fremtrædende personligheder til at inkriminere sig selv. Til trods for disse personlige idiosyncrasier var Harriet Martineau i realiteten repræsentativ for den politiserede rejsende, der skrev om Sydstaterne.

Simms skrev som sydstatsnationalist og påstod, at »sydstatsborgerne udgør en nation«; enhver fortaler for etnisk nationalisme ville nikke genkendende til hans indvendinger mod rejseskribenter. Rejsende, tilhængere af slaveriets afskaffelse og andre ikke-sydstatsborgere var begyndt at betragte regionen ud fra »vore manerer, vores smag, meninger eller sædvaner«.¹⁵ Simms beklagede sig over, at selv de anerkendte positive sider ved »Sydstaternes forfinelse« tendentielt altid målte disse positive resultater i forhold til »den særlige institution som neger-slaveriet er«.¹⁶ Faktisk »handler det vidnesbyrd, som den intelligente europæer aflægges, om dette aspekt«, men han pegede på den britiske rejsende som den mest problematiske, fordi »det er Storbritanniens fornøjelse at betragte Amerikas normer som underlegne i forhold til de overlegne åndelige og samfundsmæssige normer, som man dér har valgt at etablere«.¹⁷ Simms udtrykte sig endnu mere specifikt såvel om rejseskribenter som om de enkelte møder mellem britiske besøgende og deres værter:

Når britiske rejsende kommer iblandt os og skriver om os, gør de det på en måde, der minder om personer, der udforsker de vilde i et nyopdaget land – måske i Polynesien eller Australasien – denne femtedel af verden, som de nu er i gang med at forsyne med imponerende navne og formentlig fæle fremtidsudsigter. Når de kommer til os for første gang, udviser de en overlegenhed, enten præget af uforskamthed, der fornærmer, eller af en nedlæghed, der ikke virker meget mindre fornærmelig; de udtaler sig på basis af en forhåndsindstilling, der altid ligger dem lige på tungen, og som forlanger af os, at vi helt skal give afkald på alle de fordele, en fornem byrd burde indebære – lade hånt om alle de fordringer, som vi måtte kunne stille takket være det, at vi har en oprindelse, et sprog og en litteratur til fælles med netop dem ... En følgevirkning af denne optræden er, at alle disse personer holdes på afstand af netop de

mennesker, der bedst kunne oplyse dem om de amerikanske forhold og give dem den mest dækkende indsigt i amerikansk moral og adfærdsnormer.¹⁸

Det, Simms måske har haft i tankerne er værker fra slutningen af syttenhundredetallet som f.eks. kaptajn James Cooks hyppigt offentliggjorte rejsebeskrivelse eller Georg Forsters *Voyage Round the World* (1777) eller John Hawkesworths *An Account of the Voyages Undertaken by the Order of His Present Majesty for Making Discoveries in the Southern Hemisphere* (London, 1773) eftersom disse værker indeholdt en temmelig uflatterende beskrivelse af maorierne og det, hvilket er nok så relevant, på en måde, som kun gav mening for europæere. Hvis Simms ikke kendte til netop disse fremstillinger, har han i hvert fald kendt til Frances Trollopes (bedre kendt som Fanny Trollope) *Domestic Manners of the Americans*, som udkom i 1832. Trollopes værk blev i USA læst og betragtet med stort mishag, fordi forfatteren var ætsende i sin kritik af amerikanernes adfærdformer. Simms gik endnu længere i sine kommentarer vedrørende den viden, som byggede på rejseaktivitet, og hævdede, at disse forfattere helt bevidst dyrkede mænd og kvinder, som var utilfredse med deres egen specifikke situation. Det, at udvælge sine kilder, burde efter Simms mening være forholdsvis enkelt, eftersom den »oplyste englænder ikke vil finde det vanskeligt at finde et bedre selskab i USA blandt dem, der ikke er så negativt indstillet over for politiske forandringer«.¹⁹ Derimod kan det billede, som sydstatslæseren fik af Harriet Martineau næppe betegnes som objektivt eller oplyst: Hun var kommet til Charleston indstillet på at fordømme slaveriet, hun udnyttede sit handicap til at få fremtrædende personer til at fremsætte inkriminerende udtalelser, men havde alligevel held til at begå den brøler, det var, at tro på urepræsentative eksempler på lokale meninger og adfærdformer.

Følgerne af en politisk begivenhed

Harriet Martineau forlod Charleston i marts og vendte ikke tilbage, men hendes besøg satte sig sine spor. Byens spidser havde trods alt gjort deres bedste for at gøre indtryk på Harriet Martineau. Byens borgere kunne læse følgende:

Sydstatsborgerne har fået gentagne advarsler om den frimodige måde, de tager imod fremmede på, og dette er en ny advarsel om, at de ved den åbenhjertige ligefremhed, hvormed de modtager dem, der gæster dem, giver disse personer mulighed for at samle materiale, der bruges til fordømmelse, hvis da ikke ligefrem, injurier og anklager.²⁰

Når Harriet Martineau udgjorde et konkret eksempel på vigtigheden af at være forsigtig i omgangen med fremmede, påstod en anden af Charllestons aviser, nemlig *Charleston Mercury*, at hun var lige så slem, som Frances Trollope havde været:

Frk. Martineau har, hvad enten hun hele tiden i al hemmelighed har villet stifte ufred, eller fordi hun ikke har været tilfreds med den beundring, hun blev mødt med i selskabs-

livet overalt i vort område, i den senere tid så sandelig kronet sin rundrejse med stor opstandelse ved offentligt at gøre fælles sag med Garrison* & Co. – hun havde en stjernerolle på scenen i deres udstillingsrum, blev forelæser i deres akademi – og bliver nu af dem betragtet som en sand helgen. Selv ikke Frances Trollope ville have kunnet optræde på en værre måde.²¹

Det kan ikke overraske, at Harriet Martineau var en rød klud i forhold til den verdensanskuelse, der prægede 1830'ernes Charleston, men nok så interessant er det, at hendes tilstedeværelse, de samtaler hun førte og, som det vigtigste, det hun skrev, skulle fremkalde så følelsesladede angreb. Selv om hverken *Retrospect on Western Travel* eller *Society in America* havde fokuseret på Charlestons økonomiske tilbagegang, er det meget tænkeligt, at både de bestræbelser, byens spidser gjorde sig på at gøre et godt indtryk på Harriet Martineau og de bitre angreb, som fulgte i kølvandet på udgivelsen af hendes værker, afspejlede 1830'ernes økonomiske krise. Her behøver vi blot at erindre os, at nogle af byens ledere havde givet »den mangel på tillid, som udlændinge nærer til dette sted« skylden for tilbagegangen i handelen. Tyrone Power, en irsk rejssende, havde nogle år forinden understreget, at sygdom (kolera og malaria) udgjorde et problem: »Folk, der bor i Charleston, bruger deres liv på at undgå feber. Disse konstante forsøg på at snyde døden forekommer mig særdeles ubehagelige.«²²

Simms havde imidlertid forstået, at Charleston var oppe mod mere end bare oplysninger, som kunne påvirke handlen i ugunstig retning eller en britisk skribents negative oplevelser, men rent faktisk en tradition inden for rejsebeskrivelseslitteraturen. Det betød, at Harriet Martineaus arbejde måtte opfattes som en diskurs, der indeholdt flere indbyrdes forskellige retoriske strategier. Det vil sige, at de britiske rejse-skribenter gjorde brug af en række fortælleknikker med det formål at give en fremstilling af deres emner på en sådan måde, at de var genkendelige for deres publikum. Derfor var *Society in America* og *Retrospect on Western Travel* ikke alene fromme og præcise beskrivelser leveret af den uskyldige rejssende. De var derimod tekster, der passer ind i et skrivemønster baseret på klare retoriske strategier, ja, faktisk bør det bemærkes, at britiske rejsebeskrivelser havde gennemgående emner så som den uskyldige rejssende, en dosis personlige møder, interaktion mellem venner og den rejssende og normalt gik konklusionen ud på at beskrive Sydstaterne som »anderledes«. Til trods for den appel, der udgik fra sydstaternes velstillede borgere med deres slebne manerer, plantager, krav om høvisk optræden og landlige væsen – blev denne »anderledeshed« defineret af den multifacetterede ondskab, der karakteriserede slaveriet.

Simms indvendinger var således ikke ubegrundede, idet Harriet Martineaus efterfølgende skrivelser syntes at bekræfte hans indvending om, at hun var kommet til USA med mange forudfattede meninger. I kølvandet på det Store Mytteri (Sepoy-

oprøret) i 1857 udgav Harriet Martineau et arbejde, som for længst er gået i glemmebogen, *British Rule in India*. I dette skrift benyttede hun den rejsendes indfaldsvinkel og retorik for at understrege sine synspunkter. Harriet Martineau brugte sin detaljerede viden til at give sine læsere det indtryk, at oprøret havde sine rødder under »de engelske bungalowers huler til de dybeste kroge af de hinduistiske templer – at vores manglende fromhed må kuldaste os«.²³ Den rejsendes beskrivelse var med andre ord et nyttigt middel til at forlene forfatteren med autoritet. Harriet Martineau havde imidlertid al-drig været i Indien, men havde tydeligvis læst en hel del om emnet. En sammenligning af de to tekster fører til den slutning, at de tidligere skrifter lige så vel kunne være forfattet på baggrund af læsning af Frances Trollope, Basil Hall og andre. Og igen i *Letters from Egypt* (1865) følte Lucy Duff Gordon, en person, som næppe kunne siges fri fra at være politisk kontroversiel, sig kaldet til at sætte spørgsmålstegn ved Harriet Martineaus fremstilling af Mellemøsten i *Eastern Life Past and Present* (1848).

Samtidig havde en række af Charlestons borgere været ivrige efter at pådutte Harriet Martineau deres egne sociale og historiske erfaringer. Man havde taget hende med på besøg hos mange af delstatens spidser, man forventede eller håbede i det mindste på, at kunne opnå en eller anden grad af litterær eller moralsk validering. Fordi South Carolina spillede en så fremtrædende rolle i nullifikationskonflikten, var Charleston og C. Calhoun blevet fremstillet på en sådan måde, så hun bedre kunne forstå dem. De mennesker, Harriet Martineau omgikkes, forsøgte ligeledes at overbevise hende om, at slaveriet var en legitim samfundsmæssig institution. Kort sagt var Harriet Martineau kommet til Charleston med mange forudfattede meninger, og byens elite havde taget imod hende ud fra deres egen politiske dagsorden.

Konklusion

Harriet Martineaus rejse til Charleston tyder på, at studiet af rejseaktivitet og turisme med fordel kan inddrage »den politiske rejseaktivitet«. Harriet Martineau rejste og skrev forud for både masseturismen og -journalistikken var opfundet, men på sin tur benyttede hun sig både af den gryende rejseindustri i USA og den voksende interesse, der i Storbritannien var for sociale og politiske spørgsmål, der hørte hjemme langt fra deres egen hoveddør. Hertil kommer, at denne episode pegede frem mod udviklinger, der hører til i det 19. og det 20. århundrede, idet Charlestonborgernes forsøg på at komme i snak med Harriet Martineau var en foregribelse af den måde, hvorpå politiske establishments forsøger at styre kritik og håndtere begivenhedernes udvikling. Mange fremtrædende personer reagerede på hendes besøg ved at mødes med hende og formentlig ved at forsøge at få hende til at skifte mening om slaveriet og Sydstaterne. Langt mere interessant er imidlertid de bestræbelser, som Simms gjorde sig næsten 20 år senere på at udnytte besøget til fordel for sin egen politiske dagsorden. Hans kritik af Harriet Martineau minder os desuden om, at selve det at rejse kunne opfattes som en politisk begivenhed. At udnytte tidligere rejseaktiviteter med et politisk formål finder vi mange eksempler på længe efter Simms og Harriet Martineau: Anna Leonowens arbejdede i Siam,

* William Lloyd Garrison (1805–1879), fremtrædende fortalere for slaveriets afskaffelse. (O.a.)

underviste den kongelige familie, hvilket førte til en overordentlig subjektiv beskrivelse – *The English Governess at the Siamese Court* (1870) – af hendes oplevelser i landet; i 1920'erne rejste Lincoln Steffens og andre (heriblandt lederen af det svenske kommunistparti, Karl Kilbom) til den nyoprettede Sovjetunion, hvorfra han vendte tilbage og proklamerede, at den nye stat både var levedygtig og ønskelig. Endnu mere kendt er det, at Jane Fonda under Vietnamkrigen rejste til Hanoi og dér kritiserede den amerikanske regerings politik. Erindringerne om Anna Leonowens oplevelser i Siam er blevet gjort til genstand for thailandsk identitetspolitik i og med produktionen af film med titlen *Kongen og jeg*; såvel Jane Fonda som andre »fellow travellers« blev skydeskive for konservative vestlige skribenter. Hertil kommer, at skabelsen af nye selvstændige stater og Det britiske Imperiums afvikling betød, at politiseringen af ikke-politisk rejseaktivitet også blev en standardtrope for postkolonial forskning.

Derfor var Harriet Martineaus besøg i sig selv en begivenhed – der blev anledningen til en sekundær bølge af intellek-

tuel meningsudveksling. I dette tilfælde udnyttede Simms såvel selve begivenheden som erindringen om den til at appellere til sydstatsborgernes identitetsfølelse. Det betyder, at Harriet Martineaus forsøg på at afdække slavesamfundets onder, således som de eksemplificeredes i Charleston, var nyttig i diskursen om sydstatsnationalismens, der var i opløbsstring i 1850'erne. Harriet Martineaus anklager tilbage i 1830'erne kunne bruges til at bekræfte Sydstaternes fremmedhad i 1850'erne, og hendes rejse (og skriftlige produktion) blev hentet frem med det formål at minde sydstatsborgerne om, at deres område havde sin egen karakter, der meget let kunne misforstås af besøgende med en fjendtlig politisk indstilling. Noget af det, man kan lære af episoden med Harriet Martineau, er således, at de, der forsøger at forstå forbindelsen mellem turisme og politik gør klogt i at huske på, at politisering af rejseaktivitet kan føre til nogle interessante overraskelser.

Oversættelse fra engelsk til dansk: Lena Flugger

REFERENSER – »HVOR ER DER DOG MANGE BOLIGER I DETTE HELVEDE.«

- 1 John Urry, *The Tourist Gaze*, 2nd edition, London 2006, s. 3-15.
- 2 Harriet Martineau, *Retrospect on Western Travel*, New York 1838 s. 226.
- 3 R.K. Webb, *Harriet Martineau, A Radical Victorian*, New York og London, 1960, s. 141.
- 4 Et brev fra Caroline Gilman til E.G. Loring, gengivet i R.K. Webb 1960, s. 154.
- 5 Harriet Martineau, 1838, s. 235.
- 6 Harriet Martineau, 1838, s. 235-236.
- 7 Harriet Martineau, 1838, s. 229.
- 8 Harriet Martineau, 1838, s. 229.
- 9 Harriet Martineau, 1838, s. 239.
- 10 Harriet Martineau, 1838, s. 236-237.
- 11 William Gilmore Simms, »The Morals of Slavery«, i *The Pro-Slavery Argument; as Maintained by the Most Distinguished Writers of the Southern States, Containing The Several Essays, On the Subject, of Chancellor Harper, Governor Hammond, Dr. Simms and Professor Dew*, Charleston, 1852 s.175.
- 12 William Gilmore Simms, »The Morals of Slavery«, Charleston 1852, s. 175.
- 13 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1852, s. 179-180.
- 14 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1952, s. 181.
- 15 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1952, s. 184.
- 16 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1852, s. 185.
- 17 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1852, s. 185-186
- 18 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1852, s. 186-187
- 19 William Gilmore Simms: »The Morals of Slavery«, Charleston 1952, s. 187.

20 *Southern Patriot* (3. december, 1835) gengivet i: Webb 1960, s. 156.

21 *Charleston Mercury*, 18. december, 1835. Denne passage citerer *Salisbury Carolinian*, R.K. Webb: 1960, s. 156.

22 Begge kilder gengives i: Walter B. Fraser: *Charleston! Charleston!*, Columbia, 1989, s. 221.

23 Harriet Martineau 1838, s. 339.

STEPHEN KECK

er lektor i historie leder af Internationale studier ved American University of Sharjah i De forenede Arabiske Emirater. Stephen Keck forskningsområder er bl.a. moderne britisk intellektuel- og kulturhistorie, europæisk imperialism og religioners placering i den moderne verden.

ABSTRACT

»How Many Mansions There Are In This Hell«: Harriet Martineau's Charleston

This article explores political travel by first tracing Harriet Martineau's visit to Charleston in 1835. Martineau arrived as an established writer and she was taken to meet many of the key figures in Charleston society. In *Retrospect on Western Travel* (1838) Martineau blasted Charleston and more generally the American South for the practice of slavery. However, nearly two decades later William Gilmore Simms, writing as a southern nationalist, used Martineau's criticisms of the south for his own political purposes. In »The Morality of Slavery« Simms drew upon Martineau as an example of travel writing which was hostile to the South. Martineau's visit, then, proved to be political in at least two ways: because it provided firsthand look at slavery in the Charleston the journey became the basis for a critique of the region; subsequently, the event itself proved to be a source for an ideological response which appealed to Southern identity.